

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1941 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående rätten till i bankinrättning innestående kapital, vars ägare är okänd.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 25, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Witzell* föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående rätten till i bankinrättning innestående kapital, vars ägare är okänd, samt om förslag till förändrad lagstiftning i den händelse Kungl. Maj:t finner utredningen böra föranleda sådan.

I motionen anföres följande:

I landets olika bankinrättningar — sparbanker såväl som affärsbanker — lånekassor, hypoteksföreningar och andra ekonomiska sammanslutningar finnas avsevärda belopp insatta, vilka praktiskt taget sakna ägare.

I många fall ha de förutvarande rättsinnehavarna till dessa konton på grund av bestämmelserna i kungl. förordningen av den 4 mars 1862 om tio-årig preskription — intagen i Handelsbalkens 9:e kap. — förlorat sin rätt, enär de under en 10-årsperiod eller längre icke låtit sig avhöra vare sig i fråga om disposition av kapitalet eller i fråga om ränteuppbörd å detsamma.

Olika penninginstitut förfara på varierande sätt med dylikt »herrelöst» kapital. Efter preskriptionstidens utgång efterlyses vederbörande motboks-innehavare i vissa fall genom annons, och då detta helt förklarligt oftast icke leder till något resultat, överföres å dylika konton innestående medel i bankens eller företagets ägo.

Skulle den förutvarande rättsinnehavaren i något enstaka fall ge sig tillkänna, återbetala bankerna i regel sådant kapital.

Det torde emellertid vara sannolikt, att den huvudsakliga delen av detta på dylika konton innestående kapital aldrig kommer att återfordras av vederbörande insättare. Dessa ha antingen för länge sedan avflyttat från respektive bankers verksamhetsområden — ofta till utrikes ort — eller för lång tid sedan avlidit utan att efterlämna kända arvtagare.

Under årens lopp torde icke obetydliga kapitalbelopp på detta sätt fullt lagligt ha tillförts bankernas reservfonder. Det torde bemärkas, att många av landets sparbanker passerat sekelåldern.

Under långa tider har staten gått miste om den förmögenhetsskatt, som rätteligen bort erläggas, om dessa förmögenheter i lagstadgad ordning hade deklarerats. Staten är således i realiteten redan ägare till en väsentlig del av omskrivna belopp och borde vid kontonas överförande till bankernas reservfonder åtminstone utfå, vad som under årens lopp rätteligen skolat utgå i skatt.

Det kan emellertid ifrågasättas om preskriptionsförordningens bestämmelser kunna anses tillfredsställande i fråga om bankers och andra penninginstituts rätt till kapitalbelopp av omskriven art.

Det förefaller rimligare, att dylika medel i sin helhet efter preskriptionstidens utgång övertoges av staten. Skulle förutvarande rättsinnehavare senare giva sig till känna, kan från fall till fall beslutas om eventuell återbetalning.

Beträffande preskription givas bestämmelser i kungl. förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer. § 1 i förordningen innehåller föreskrifter hur bevakning av fordran skall ske. I § 2 stadgas att borgenär, som försummat att bevaka fordran efter vad i 1 § sägs, har förlorat sin talan mot gäldenären. Avbetalning å huvudstol eller räntebetalning, som av gäldenär eller med hans vetskap gjord är, så ock annat gäldenärs erkännande av fordringens tillvaro gäller såsom hade fordringen blivit bevakad (§ 3).

I kungl. förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken hava vissa närmare föreskrifter rörande preskription av postsparbanksmedel givits. § 13 upptager stadgande att då medel innestå å postsparbanksmotbok, varå under loppet av tio år någon omsättning (insättning eller uttagning) icke förekommit, och då i avseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande som föreskrives i 1862 års förordning, medlen skola tillfalla postsparbanken, dock med rätt för generalpoststyrelsen att till vederbörande återbetala beloppet.

Bestämmelser svarande mot dem som gälla för postsparbanken i detta hänseende torde regelmässigt vara intagna i sparbankernas reglementen. Därvid torde tidsfristen emellanåt ha satts längre än till tio år. Reglementet för Stockholms stads sparbank innehåller sålunda en paragraf (§ 25) av följande lydelse:

Hava tjuugu kalenderår förgått, utan att motbok företetts i sparbanken för insättning eller uttagning eller annat ändamål och har den å motboken grundade fordran ej heller annorledes bevakats, tillfalla de innestående medlen sparbanken.

Styrelsen må dock, med hänsyn till förekommande omständigheter medgiva, att medlen utbetalas även efter nämnda tids förlopp.

Av riksbanken utgivna insättningsbevis och invisningar äga icke gällande kraft över tio år från den dag de äro utgivna (kungl. kungörelse den 23 september 1834).

Anspråk på ersättning för medel, vilka blivit till postverket för insättning å postgirokonto kontant inbetalade eller beträffande vilka uppdrag om girering eller kontant utbetalning från postgirokonto lämnats men som icke blivit av postverket redovisade till behörig person, skall skriftligen anmälas hos generalpoststyrelsen före utgången av tredje kalenderåret näst efter det, varunder inbetalningen skett eller uppdraget bokförts å postgirokonto.

Framställes ej sådant anspråk inom tid som nu sagts är rätten till ersättning av postmedel förlorad; dock äger generalpoststyrelsen att i särskilda fall, med avseende å förekommande omständigheter, medgiva ersättnings utbetalande ändå att anspråket blivit senare framställt (kungl. kungörelse den 13 november 1931).

Beträffande antalet preskriberade sparbanksmotböcker och beloppet av de preskriberade medlen må lämnas följande uppgifter, hämtade ur Sveriges officiella statistik, sparbanker:

År	Antal under året till följd av preskription dödade motböcker	Under året preskriberade medel i kronor
1938.....	19 108	108 561
1937.....	14 473	77 108
1936.....	14 923	114 203
1935.....	13 608	89 963
1934.....	19 011	119 660
1933.....	11 368	88 456
1932.....	12 918	132 283
1931.....	9 329	91 821
1930.....	13 079	92 082
1925.....	11 540	78 139
1920.....	12 270	98 025
1915.....	10 389	39 879
1910.....	8 911	39 542

Utskottet. De skäl som ligga till grund för den allmänna tioårspreskriptionen torde i väsentliga delar vara tillämpliga även när det gäller fordran på grund av insättning i bank. Sålunda torde det vara nödvändigt att tillgodohavanden å motböcker, vilka under lång tid icke företetts i banken, efter viss tids förlopp kunna avföras ur bankens böcker och icke för all framtid behöva belastas dessa. Det praktiska behovet av en preskriptionsregel kan anses framgå redan av det förhållandet, att under de senaste åren 10 000—20 000 sparbanksmotböcker årligen preskriberats. Å de allra flesta av dessa motböcker har det inestående beloppet varit obetydligt; ofta torde det allenast ha varit upplupen ränta som insättaren icke känt till eller icke brytt sig om att lyfta.

Å andra sidan är det naturligtvis önskvärt, att reglerna om preskription när det gäller banktillgodohavanden icke utnyttjas så strängt, att varje insättare som icke i rätt tid bevakat sin fordran mötes av invändning om preskription. I sparbankernas reglementen finnas regelmässigt stadganden av innebörd att bankens styrelse äger medgiva utbetalning av inestående medel även efter preskriptionstidens utgång. Emellanåt har preskriptionstiden förlängts till tjugo år. I fråga om postsparbanken gäller på motsvarande sätt, att generalpoststyrelsen äger återbetala preskriberade belopp. Enligt vad för utskottet uppgivits är det regel att utbetalning icke vägras även om preskriptionsinvändning kunnat göras. Jämväl affärsbankerna tillämpa liknande praxis.

Tanken att preskriberade banktillgodohavanden skulle övertagas av staten låter sig ej väl förena med de allmänna grunderna för preskription, och skäl till lagändring i sådan riktning synes ej vara för handen. Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion, II: 25, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 mars 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Branting, Eskhult, Ewerlöf, Karl Johan Olsson* och *Ahlkvist*;

från andra kammaren: herrar *Gezelius, Berg, Landgren, Lindahl, Nilson* i *Eskilstuna* och *Andersson* i *Möln dal*, fröken *Öberg* samt herr *Gustafsson* i *Lekåsa*.
